VERSLAG VAN EEN INTERPARLEMENTAIRE BIJEENKOMST

Op 28 en 29 januari 2024 vond in het Waalse Parlement de Interparlementaire Conferentie (IPC) over Artificiële Intelligentie plaats, georganiseerd door het Waalse Parlement en het Brusselse Parlement in het kader van het Belgisch voorzitterschap van de Raad van de EU.

Vertegenwoordigers uit 24 landen kwamen samen om te discussiëren over de implicaties van AI voor de toekomst. Vanuit de Tweede Kamer namen de leden Michon-Derkzen (VVD) en Six Dijkstra (NSC) deel aan de bijeenkomst. Vanuit de Eerste Kamer nam het lid Goossen (BBB) deel. Het Belgisch Parlementair Systeem heeft een website over de parlementaire dimensie van het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie, waarop de bijeenkomst is terug te zien.[i]

Graag brengt deze delegatie bijgaand verslag uit, ten behoeve van de informatiepositie van beide Kamers der Staten Generaal.

1. Verslag Interparlementaire Conferentie (IPC) 2
1.1. Opening 2
1.2. AI en de creatieve sector 2
1.3. AI en het onderwijs 3
1.4. AI en de gezondheidszorg 3
1.5. AI en de publieke sector 4
2. Overzicht parlementaire behandeling 5
2.1. Moties aangenomen in de Tweede Kamer 5
2.2. Moties aangenomen in de Eerste Kamer 6

1. Verslag Interparlementaire Conferentie (IPC)

1.1. Opening

De aftrap van het programma vond plaats op zondagavond in het Brusselse parlement, waar de heer Rachid Madrane en de heer André Frédéric, respectievelijk de voorzitter van het Brusselse en het Waalse parlement, een welkomsttoespraak hielden. De inhoudelijke discussies vonden plaats op maandag 29 januari. In vier sessies kwam de impact van AI op verschillende gebieden aan bod: cultuur, onderwijs, gezondheidszorg en de publieke sector.

Op maandag 29 januari ging Rudy Demotte, voorzitter van het Waalse Parlement in zijn welkomstwoord in op de razendsnelle ontwikkeling van AI en de impact die dit heeft op het leven en werk van Europese burgers. Hij benadrukte het belang van internationale samenwerking tussen lidstaten, parlementen, de gezondheidszorg, onderwijsinstellingen en de creatieve industrie om gezamenlijke doelstellingen te formuleren en de dialoog over AI te verdiepen.

Hierna gaf Frederic Daerden als vice-voorzitter van de Waalse regering in Brussel een korte introductie op het thema in relatie tot de bevoegdheden van de Waalse regering op het gebied van onderwijs, cultuur, sport, jeugd, wetenschappelijk onderzoek en justitiehuizen. Hij benadrukte enkele van de belangrijkste principes en waarden die de overheid hierbij moet respecteren, zoals transparantie, gegevensbescherming, ethiek en het verantwoord gebruik van AI. Hij onderstreepte het belang van ethisch en verantwoord gebruik van AI door ambtenaren en benadrukte de centrale rol die parlementen spelen in het sturen van toekomstig AI-beleid.

1.2. AI en de creatieve sector

Sessie 1: "The creative and cultural industries faced with artificial intelligence and its impacts on the daily lives of European citizens"

De openingssessie verkende de impact van AI op de culturele sector. Tijdens de eerste presentatie werden de ontwikkelingen van AI en de bijbehorende uitdagingen belicht, waarbij werd benadrukt dat AI betrouwbaar (trustworthy AI) en uitlegbaar moet zijn (explainable AI), privacy moet waarborgen (privacy-preserving AI), en in staat moet zijn om ethisch verantwoorde keuzes te maken (ethical AI). Vervolgens werd er stilgestaan bij hoe de democratisering van AI, mogelijk gemaakt door technologieën zoals ChatGPT, uitdagingen op het gebied van auteursrecht met zich meebrengt. Er werd benadrukt dat hoewel het kunstenaarsberoep verandert, het niet direct bedreigd wordt. Iedereen kan foto's en beelden creëren, maar om een professioneel niveau te bereiken zal er toch nog een menselijke hand aan de pas moeten komen. De menselijke inbreng blijft dus cruciaal.
Verschillende uitdagingen kwamen aan bod waarmee de mediasector wordt geconfronteerd. Er werd aandacht besteed aan zowel de organisatorische uitdagingen gerelateerd aan de creatie, productie en distributie van door AI gegenereerde kunst, als aan maatschappelijke uitdagingen zoals het bestrijden van desinformatie. De cruciale rol van persbedrijven in het bieden van betrouwbare informatie in een tijd waarin AI-gegenereerde content een complex en verwarrend informatielandschap creëert, werd onderstreept.
Transparantie en de verificatie van AI-gegenereerde content vormden kernpunten in de discussie. Er werd voorgesteld om watermerken te gebruiken als middel om de oorsprong van afbeeldingen na te gaan, hoewel werd opgemerkt dat deze mogelijk verwijderd kunnen worden. Als alternatief werd de mogelijkheid van een certificatieplicht voor kunstenaars en

mediabedrijven aangedragen. Het belang van politieke wetgeving ter ondersteuning van innovatie werd onderstreept. Er rees echter vraag bij diverse sprekers in hoeverre grote mediabedrijven en online platforms daadwerkelijk bereid zijn om aan dergelijke regelgeving en eisen voor transparantie te voldoen.

Sprekers: Thierry Dutoit (voorzitter van het Numédiart Instituut van de Universiteit van Bergen), Marie Du Chastel (artistiek directeur van KIKK) en Antonin Descampe (professor aan de Hoge School voor Journalisme in Leuven en onderzoeker bij de Media Innovation & Intelligibility Lab (MiiL)

Moderator: Gilles Quoistiaux

1.3. AI en het onderwijs

Sessie 2: "Teaching in the age of artificial intelligence: issues and impacts"

De tweede sessie bood inzicht in hoe AI het onderwijs beïnvloedt, een domein dat cruciaal is voor de persoonlijke ontwikkeling van burgers en volwaardige deelname aan de maatschappij. De potentie van AI om zowel de kennis van leerlingen als leraren te vergroten werd erkend, maar tegelijkertijd werden de bijbehorende uitdagingen belicht. Het is van cruciaal belang dat leerlingen in staat zijn om de werking van geavanceerde technologieën, zoals ChatGPT, te doorgronden. Leerlingen zijn zich vaak niet bewust van de risico's en consequenties van het gebruik ervan. Daarnaast werd het belang onderstreept dat vanaf een jonge leeftijd discussies worden gevoerd over de toelaatbaarheid van AI binnen het onderwijs. Inclusiviteit van AI-toepassingen was een ander kernpunt: het doel is om AI toegankelijk te maken voor iedereen. Niemand mag achterblijven in het snel evoluerende digitale landschap. Daarbij is het van belang om aandacht te besteden aan de benodigde vaardigheden.
In de discussie kwam naar voren dat de rol van leraren in het onderwijsproces aan verandering onderhevig is, maar dat leraren niet door AI vervangen zullen worden. Integendeel, AI biedt de mogelijkheid om bepaalde taken van docenten over te nemen, waardoor zij meer tijd hebben voor directe interactie met hun leerlingen. Het gebruik van AI door leerlingen kan worden toegestaan, op voorwaarde dat dit onder adequate begeleiding van leraren gebeurt. Een belangrijke uitdaging is het betrekken van leraren bij het overdragen van digitale kennis. Vaak zijn leraren ouder en minder bekend met nieuwe technologieën dan hun leerlingen. Ook de leraar moet worden opgeleid op het gebied van AI: 'Teach the Teacher'.

Sprekers: Nathanaël Ackerman (directeur-generaal van de AI4Belgium-coalitie), Karen Boers, (directeur van FARI – AI For The Common Good Institute) Bruno de Lievre (professor aan de Universiteit van Bergen en adviseur digitale strategieën voor het onderwijs)

Moderator: Gilles Quoistiaux

1.4. AI en de gezondheidszorg

Sessie 3: "The healthcare factor faced with artificial intelligence: prospects and challenges"

De derde sessie richtte zich op de impact van AI in de gezondheidszorg. Volgens de sprekers bestaat er geen twijfel dat AI de manier waarop geneeskunde wordt beoefend fundamenteel zal veranderen. Momenteel worden er diverse experimenten en pilotprojecten uitgerold die, bij

bewezen succes, zullen resulteren in een aanzienlijke toename van het aantal AI-toepassingen in de medische sector. AI heeft het potentieel om artsen te ondersteunen bij het stellen van diagnoses, het identificeren van risicogroepen, en het verbeteren van preventieve zorg. Er werd onderstreept dat artsen altijd de eindverantwoordelijkheid dragen voor diagnoses en behandelplannen, waarbij AI fungeert als een ondersteunend hulpmiddel dat de besluitvorming kan verbeteren. Artsen behouden de autonomie om AI-adviezen naar eigen inzicht te accepteren of naast zich neer te leggen.
Naast de kansen die AI biedt voor geneeskunde, werd ook gewezen op de risico's en ethische dilemma's, vooral op het gebied van gegevensbescherming en privacy. Mogelijk is AI in de toekomst in staat om de aanleg voor genetische ziektes te berekenen en de levensverwachting te voorspellen. Dit roept diverse ethische kwesties op: Is het wenselijk dat deze informatie bekend is? Kunnen verzekeraars aanspraak maken op deze gegevens? Mogen artsen behandelen aan de hand van kansberekeningen? En wat doet dit met de arts-patiënt relatie? De toegang van grote techbedrijven tot gevoelige medische data werd ook als een potentieel risico beschouwd, gezien de privacy gevoeligheid van gezondheidsinformatie. Het publieke vertrouwen in deze technologieën is cruciaal, maar fragiel; één schandaal kan het vertrouwen ernstig schaden. Er werd daarom opgeroepen tot een Europese aanpak en duidelijke regulering om de bescherming en integriteit van patiëntgegevens te garanderen.

Sprekers: Christie Morreale (vicevoorzitter van de Waalse regering), Giovanni Briganti (leerstoel AI en Digitale Geneeskunde aan de universiteit van Bergen), Stéphane Lefebvre (CEO van ZORGI)

Moderator: Mr Gilles Quoistiaux

1.5. AI en de publieke sector

Sessie 4: "The challenges of artificial intelligence for public governance"

In de laatste sessie lag de nadruk op het gebruik van AI binnen de publieke sector, met bijzondere aandacht voor het waarborgen van publieke waarden. De inzet van AI door overheden kan significante impact hebben op het leven burgers, zoals geïllustreerd door enkele voorbeelden die door de sprekers werden aangehaald. Specifiek werd gewezen op het onrechtmatig traceren van burgers door algoritmes tijdens de Covid-pandemie en bekende AI-systemen met ingebouwde discriminatoire bias. De risico's op het gebied van privacy en gelijkheid moeten niet uit het oog worden verloren. Er werd gepleit voor regulering gericht op de toepassing van AI binnen overheidsdiensten, met de kanttekening dat bepaalde AI-toepassingen beperkt of verboden zullen worden onder de aankomende AI-Verordening. De vijf principes die door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) in 2019 zijn vastgesteld, kunnen richting geven aan de ontwikkeling en inzet van AI binnen de publieke sector. Deze principes omvatten inclusiviteit, respect voor menselijke waarden, transparantie en uitlegbaarheid, veiligheid, en verantwoordelijkheid.

Sprekers: Lucie Cluzel-Métayer, (hoogleraar publiek digitaal recht aan de Universiteit van Parijs-Nanterre), Hugues Bersini (mededirecteur van het laboratorium IRIDIA van de Vrije Universiteit van Brussel), Lucia Russo (vertegenwordiger van het Global Parliamentary Network on AI van de OESO)

Moderator: Mr Gilles Quoistiaux

2. Overzicht parlementaire behandeling

2.1. Moties aangenomen in de Tweede Kamer

Hieronder hebben we in kaart gebracht welke moties recent zijn aangenomen in de Tweede Kamer op het gebied van AI in relatie tot de vier thema's.

AI in relatie tot de de AI Act[ii]

- De motie van de leden Dekker-Abdulaziz en Rajkowski over het verplichten van watermerken bij door AI gegeneerde teksten en beelden waarbij auteursrechtelijke bronnen zijn benut (Kamerstuk 30821-185 van 6 juli 2023).
- De motie Rajkowski en Dekker-Abdulaziz over het verbieden van ontwrichtende aanbevelingsalgoritmes (Kamerstuk 30821-193 van 6 juli 2023)
- De motie van het lid Leijten over regelen dat een op basis van AI genomen besluit altijd begrijpelijk kenbaar wordt gemaakt (Kamerstuk 21501-33-987 van 30 november 2022).
- De gewijzigde motie van het lid Rajkowski c.s. over een wetsvoorstel in procedure brengen om bepaalde vormen van deepfaketechnologie tegen te gaan (Kamerstuk 36200-VII-118 t.v.v. 36200-VII-59 van 29 november 2022).
- De motie-Van Baarle voor concrete antidiscriminatiebepalingen in EU-verordeningen (Kamerstuk 26643-879 van 30 juni 2022).
- De motie-Van Baarle c.s. over concrete waarborgen, zowel in de ontwikkelfase als in de implementatiefase, om discriminatie door algoritmen te voorkomen (Kamerstuk 26643-877 van 30 juni 2022).
- De motie Bouchallikht/Dekker-Abdulaziz over verplichte impactassessments voorafgaand aan het inzetten van algoritmen voor beoordelingen of beslissingen over mensen (Kamerstuk 26643-835 van 29 maart 2022).

AI en de creatieve sector

- De motie van de leden Werner en Sjoerdsma over werken aan verdere verbetering van de persveiligheid- en vrijheid van journalisten (overwegende dat we te maken hebben met desinformatie, waarbij de opkomst van AI het voor veel mensen lastiger maakt om de betrouwbaarheid vast te stellen en er daarom nagedacht moet worden over manieren om de onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van de journalist te waarborgen (Kamerstuk 31777-41 van 1 juni 2023).
- De gewijzigde motie van de leden Rajkowski en Dekker-Abdulaziz over in gesprek gaan met organisaties over het verkleinen van risico's van AI voor de samenleving (Kamerstuk 26643-1002 t.v.v. 26643-997 van 4 april 2023).

AI en de publieke sector

- De motie van het lid Dassen c.s. over een impactanalyse per ministerie met betrekking tot de effecten en de toepassing van kunstmatige intelligentie door de overheid, op de banen van de toekomst, beleidsontwikkeling en onze manier van werken (Kamerstuk 36410-53 van 21 september 2023).
- De motie van de leden Rajkowski en Dekker-Abdulaziz over onderzoeken of een Nederlands adviserend orgaan van toegevoegde waarde kan zijn bij ontwikkelingen rondom kunstmatige intelligentie die impact hebben op de samenleving (Kamerstuk 21501-33-1041, 18 oktober 2023)
- De motie van het lid Van Weerdenburg over uitspreken dat artificiële intelligentie thuishoort in de portefeuille van de bewindspersoon die verantwoordelijk is voor digitalisering (Kamerstuk 26643-1077, 18 oktober 2023).

AI en het onderwijs

- De motie van de leden Dekker-Abdulaziz en Van Meenen over een AI-strategie ontwikkelen met betrekking tot de impact van AI op het onderwijs (Kamerstuk 32034-45 van 1 februari 2023).

AI en de gezondheidszorg

- De motie van het lid Van den Berg over de ervaringen en resultaten in kaart brengen van AI-systemen, ten behoeve van de aanrijtijden (Kamerstuk 29247-347 van 24 februari 2022).

2.2. Moties aangenomen in de Eerste Kamer

De volgende moties zijn aangenomen in de Eerste Kamer op het gebied van AI:

- De motie van de leden Verkerk, De Blécourt-Wouterse, Van Dijk, Prins, Recourt en Veldhoen over wetgeving ter verbetering van de democratische controle op algoritmische bestuurlijke besluitvorming (Kamerstuk CXLVII, H van 21 maart 2023)
- De motie van de leden Veldhoen, Dittrich, Koffeman, Otten, Recourt en Verkerk over codering van algoritmen binnen het wetgevingsproces (Kamerstuk CXLVII, F van 21 maart 2023)
- De motie van de leden Recourt, Dittrich, Gerkens, Otten, Prins, Veldhoen en Verkerk over waarden en gedragingen voor het goed laten functioneren van de democratische rechtsstaat (Kamerstuk CXLVII, D van 21 maart 2023)
- De motie van de leden De Blécourt-Wouterse, Dittrich, Gerkens, Otten, Prins en Verkerk over ondersteuning en expertise binnen de griffie op het terrein van digitalisering en AI (Kamerstuk CXLVII, C van 21 maart 2023)
- De motie van de leden Gerkens, De Blécourt-Wouterse, Dittrich, Otten, Prins, Recourt en Veldhoen over digitale geletterdheid op lerarenopleidingen (Kamerstuk CXLVII, J van 21 maart 2023)

Delegatie
Michon-Derkzen (VVD)
Six Dijkstra (NSC)

[i] https://www.parleu2024.be/nl/interparlementaire-conferentie-over-artificiele-intelligentie-in-het-parlement-van-de-franse

[ii] De Europese lidstaten hebben op 5 februari 2024 unaniem het voorlopig akkoord van 9 december 2023, inclusief de uitwerking van de resterende technische punten bekrachtigd. Naar verwachting wordt op de AI Act in april een definitief akkoord bereikt, als ook het Europees Parlement de laatste tekst bekrachtigt. Zie ook deze stafnotitie in Parlis (2024D04331).